Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

09.01.2019

Asiaryhmä
Asianro

erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja

Eduskunta
Hallintovaliokunta

HE 224/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Laki korvaisi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997), joka ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettavaan lakiin keskitettäisiin lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely maahanmuuton hallinnonalan muista laeista. Tavoitteena on, että jatkossa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, joka täydentää Euroopan unionin tietosuoja-asetusta, tietosuojalakia ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettavaa lakia.

Esitys on osa sisäministeriön hallinnonalan tietosuojalainsäädännön uudistusta, johon kuuluu myös eduskunnan käsiteltävänä parhaillaan oleva ehdotus poliisin henkilötietolain kokonaisuudistukseksi (HE 242/2018 vp). Poliisiosasto on osallistunut esitystä valmistelleen työryhmän työskentelyyn. Myös esitysten jatkovalmistelussa on tehty yhteistyötä ja poliisiosaston esittämiä näkemyksiä on otettu huomioon lakiehdotuksessa.

Käsittelytarkoituksiin perustuva sääntely

Ulkomaalaisrekisterilaissa omaksuttu rekisterilähtöinen sääntely ehdotetaan esityksessä korvattavaksi henkilötietojen käsittelytarkoituksia koskevalla sääntelyllä. Käsittelytarkoitusperusteiseen sääntelytapaan siirtyminen on poliisiosaston näkemyksen mukaan kannatettava ratkaisu ja tukee esityksen tavoitteiden saavuttamista. Vastaava ratkaisu on omaksuttu myös meneillään olevassa poliisin henkilötietolain uudistuksessa. Yhtenäisen sääntelyratkaisun omaksuminen sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännössä on tarkoituksenmukaista lain soveltajien kannalta.

Esityksen perusteluissa todetaan, että valmistelussa on tunnistettu haasteita useiden henkilötietolakien osittain päällekkäisiin soveltamisaloihin liittyen. Sovellettavan henkilötietolain tunnistaminen yksittäistapauksessa voi olla tulkinnanvaraista, jos on kyse usean viranomaisen henkilötietolain soveltamisalan piiriin kuuluvasta henkilötiedon käsittelytarkoituksesta (s. 28).

Poliisiosasto katsoo, että poliisin lakisääteisiin tehtäviin liittyvä henkilötietojen käsittely jakautuu tarkoituksenmukaisesti eri henkilötietolakien soveltamis-

alaan. Soveltamisalojen osittaisella päällekkäisyydellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia lain soveltamisen kannalta. Esimerkiksi ulkomaalaisvalvontaan sovellettaisiin ehdotettua maahanmuuttohallinnon henkilötietolakia, kun kyse on ulkomaalaislain (301/2004) mukaisten tehtävien suorittamisesta. Poliisin henkilötietolakia taas sovellettaisiin tilanteissa, joissa ulkomaalaisvalvonta kytkeytyy muihin poliisin lakisääteisiin tehtäviin.

Sormenjälkitietojen käsittely (9 ja 10 §)

Poliisiosasto pitää ehdotettuja sormenjälkitietojen käsittelyä koskevia säännöksiä kannatettavina, mutta esittää säännöksiin eräitä teknisiä muutoksia.

Ehdotetun 9 §:n 2 momentti sisältää informatiivisen viittauksen, jonka mukaan poliisin oikeudesta käyttää sormenjälkitietoja säädetään lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 16 a §:ssä.

Voimassa olevan poliisin henkilötietolain 16 a § sisältää kuitenkin säännökset vain passilaissa (671/2006) ja ulkomaalaislain (301/2004) 131 §:ssä tarkoitettujen sormenjälkitietojen käyttämisestä muuhun kuin tietojen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen. Myös uudessa poliisin henkilötietolaissa on ehdotettu säädettäväksi vain passilaissa, henkilökorttilaissa ja ulkomaalaislain 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltävien biometristen tietojen käsittelystä.

Poliisiosaston näkemyksen mukaan mainittu informatiivinen viittaus tulisi korjata esimerkiksi seuraavaan muotoon:

> *Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää sormenjälkitietoja noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 16 a §:ää.*

Mikäli uusi poliisin henkilötietolaki tulee voimaan ennen tätä lakia, tulisi viittaus muuttaa esimerkiksi seuraavaan muotoon:

> *Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää sormenjälkitietoja noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (/) 14 §:n 2 momenttia.*

Ehdotetun 10 §:n 3 momentti sisältää vastaavasti informatiivisen viittauksen, jonka mukaan poliisin oikeudesta käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja jo tallennettuja sormenjälkitietoja säädetään lisäksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ssä.

Poliisiosaston näkemyksen mukaan mainittu informatiivinen viittaus tulisi korjata esimerkiksi seuraavaan muotoon:

> *Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja jo tallennettuja sormenjälkitietoja noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 16 a §:ää.*

Mikäli uusi poliisin henkilötietolaki tulee voimaan ennen tätä lakia, tulisi viittaus muuttaa esimerkiksi seuraavaan muotoon:

> *Poliisilla on lisäksi oikeus käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja jo tallennettuja sormenjälkitietoja noudattaen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 14 §:n 2 momenttia.*

Lisäksi 10 §:n 2 momentissa tulisi poliisiosaston näkemyksen mukaan huomioida esityksessä HE 242/2018 vp voimassa olevan ulkomaalais-rekisterilain 3 b §:n 1 momenttiin ehdotetut muutokset.

Rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttaminen (18 §)

Poliisiosasto pitää ehdotettua sääntelyä perusteltuna. Poliisiosasto nostaa kuitenkin esiin, että 18 §:n 2 momentti sisältää informatiivisen viittauksen, jonka mukaan rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamista koskevan pyynnön osoittamisesta poliisille säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 44 §:ssä.

Poliisiosaston näkemyksen mukaan mainittu informatiivinen viittaus tulisi korjata esimerkiksi seuraavaan muotoon:

> *Rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamista koskevan pyynnön osoittamiseen poliisille sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 44 §:ää.*

Mikäli uusi poliisin henkilötietolaki tulee voimaan ennen tätä lakia, tulisi viittaus muuttaa esimerkiksi seuraavaan muotoon:

> *Rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamista koskevan pyynnön osoittamiseen poliisille sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 41 §:ää.*

Turvallisuusselvityslain muutokset

Esitys sisältää ehdotuksen turvallisuusselvityslain (726/2014) 25 ja 37 §:n muuttamiseksi (7. lakiehdotus). Säännöksillä rajattaisiin turvallisuusselvitysten tietolähteitä voimassa olevaa turvallisuusselvityslakia tiukemmin. Turvallisuus-selvitys ei voisi perustua maahanmuuttohallinnon henkilötietolain 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin tietoihin.

Poliisiosaston näkemyksen mukaan ehdotettua 25 §:n 1 momentin 10 kohtaa sekä 37 §:n 1 momentin 7 kohtaa tulisi muuttaa siten, että maahanmuutto-hallinnon henkilötietolain 7 §:n 4 momentissa tarkoitettuihin tietoihin sisältyvät perheenjäsenten, heidän kanssaan samassa taloudessa asuvien henkilöiden ja Suomessa olevien vastaanottajien henkilötiedot olisivat käytettävissä turvallisuusselvitysten tietolähteenä vastaavasti kuin voimassa olevan turvallisuusselvityslain mukaan.